

ACADEMIEJAAR 2022-2023

DE IMPLEMENTATIE VAN EEN SAFE(R) SPACE BELEID BINNEN DE BREDE LIVE SECTOR

SAFE(R) SPACES: BETTER SAFE THAN SORRY

Scriptie ingediend door Kaat Quinten voor het behalen van het
bachelordiploma in de pop- & rockmuziek
afstudeerrichting Muziekmanagement

DE IMPLEMENTATIE VAN EEN SAFE(R) SPACE BELEID BINNEN DE BREDE LIVE SECTOR

SAFE(R) SPACES: BETTER SAFE THAN SORRY

KAAT QUINTEN

ABSTRACT

In deze bachelorproef zal ik onderzoeken en uiteenzetten hoe een Safe(r) Space beleid er kan uitzien, hoe dit soort beleid zich reeds manifesteert binnen de sector en hoe het verder geïmplementeerd kan worden.

Ik interviewde voor deze bachelorproef een aantal experts en ervaringsdeskundigen binnen de sector en deed een focusgroep met gebruikers van zowel nightlife als concertwerkingen.

Het doel was om een schets te maken van zowel het ontstaan als het hedendaagse bestaan van safe(r) spaces in de sector en om zo tot een toolbox te komen met concrete tools en methodieken bestaande werkingen. In deze kan dat gaan over elke organisatie die (live) muziek aanbied voor een publiek, van kleine club tot jeugdhuis of festival.

Een beleid rond veiligheid voor de gebruiker is belangrijk, maar in de praktijk vaak nog een *afterthought*. Met deze bachelorproef wil ik trachten een aanzet te geven tot een laagdrempelig te faciliteren en implementeren Safe(r) Space beleid voor iedereen die organiseert.

ACADEMIEJAAR 2022-2023

Scriptie ingediend voor het behalen van het bachelordiploma pop- & rockmuziek,
afstudeerrichting Muziekmanagement

Woord vooraf

Met deze bachelorproef rond ik mijn carrière op PXL-Music af, het waren drie intense jaren waarin ik mijzelf volop heb mogen ontplooien binnen de sector.

Speciale dank aan Silke Bergans voor de niet aflatende steun, expertise en geloof in mij in het schrijven van deze bachelorproef. Bedankt aan mijn vrienden en familie, aan iedereen die zijn stem liet horen over het onderwerp en aan iedereen die mee wou denken en klaar stond om kennis uit te wisselen – er is een enorme community bezig met safe(r) spaces en er borrelt heel veel in de underground, het was hartverwarmend te merken hoe graag die kennis gedeeld werd en nog zal worden gedeeld.

In een ideale wereld is elke plek een Safe(r) Space, in mijn persoonlijke ideale wereld is binnenkort elke organisator ten minste bezig met een eigen beleid rond safe(r) spaces. Hopelijk kan deze bachelorproef daar een steentje aan bijdragen, laat het geen besluit zijn maar een opening naar een mooier en veilig(er) concertwezen.

Veel leesplezier!

Kaat Quinten

Inhoudsopgave

Woord vooraf	1
Inhoudsopgave	1
Lijst van afkortingen en termen	3
1. Probleemstelling.....	4
2. Motivatie en onderzoeksoepzet	4
3. Aanpak en Methodologie	5
3.1 Expert- en diepte-interviews.....	5
3.1.1 Muziekcentrum Trix	5
3.1.2 Ancienne Belgique	6
3.1.3 Kunstencentrum VierNulVier	6
3.1.4 Nacht	6
3.1.5 Ask for consent VZW	6
3.1.6 VI.BE.....	6
3.1.7 Sociaal Fonds voor Podiumkunsten.....	7
4. Safe(r) Spaces	7
4.1 Geschiedenis	7
4.1.1 Ontstaan.....	7
4.1.2 Van Safe naar Safe(r)	8
4.1.3 Definitie	8
4.1.4 Controverse.....	9
4.1.5 Braver Spaces	10
4.2 Binnen de muzieksector	10
4.2.1 Good & better practices	10
4.2.2 Internationaal.....	19
4.2.3 Resultaten focusgroep	20
4.2.4 Beleidsmatig.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3 Toolbox en bundeling van werkvormen	24
5. Conclusies en aanbevelingen	25
6. Bibliografie	27
Bijlage 1.....	28
Samenvatting focusgroep Jeugd van de Nacht.....	28
Bijlage 2.....	32
Bijlage 3.....	33
Bijlage 4.....	34

Lijst van afkortingen en termen

Nightlife: nachtleven

Doorpolicy: deurbeleid

Active Bystander: actieve omstaander

Harm Reduction: schadebeperking

Awareness team: mensen die instaan voor veiligheid op evenementen

SGG: Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

1. Probleemstelling

Om dit onderzoek vorm te geven vertrek ik vanuit een probleemstelling die verder uitgewerkt wordt met vier onderzoeksvragen om de paper meer uit te diepen.

De probleemstelling luidt "**Wat houdt het in om een veilige ruimte te creëren als organisator in het kader van een live ervaring?**" om deze probleemstelling verder uit te diepen kwam ik tot volgende (sub-)onderzoeksvragen.

1. *Hoe definieer je een Safe(r) Space?*
2. *Wat is het belang van Safe(r) Spaces?*
3. *Kunnen we leren uit good practices (binnen de nightlife sector?)*

2. Motivatie en onderzoeksopzet

In mei 2022 ontstond er op het jongerenfestival We R Young in de Hasseltse Muziekclub Muziekodroom heel wat paniek nadat een tiental jongeren plots onwel werden. Initieel werd er gedacht aan needle spiking, een fenomeen waarbij er via een klein naaldje drugs ingediend kan worden, achteraf bleek het vooral te gaan over een soort massapaniek (VRT, 2022). In de pers spreekt men over geduw, mensen die flauwvallen en heel veel drukte en tumult. Om te voorkomen dat er nog meer paniek zou ontstaan stampte men ter plekke een medisch triagepunt uit de grond.

Dit voorval riep bij mij instant een aantal vragen op rond veilige ruimtes en een bijhorend beleid binnen een concertcontext, Ik was voordien al bekend met het concept en het discours rond Safe(r) Spaces, die voor mij vooral en bijna exclusief binnen een nightlife context plaatsvond.

Toen het tijd werd om een onderwerp te kiezen voor deze bachelorproef en zijn bijhorend onderzoek, twijfelde ik dan ook niet lang. In het kader van deze bachelorproef onderzoek ik enerzijds hoe een Safe(r) Space geïmplementeerd kan worden binnen de bredere concertsector en tracht ik anderzijds een nulmeting te maken van het Safe(r) Space landschap binnen de Vlaamse en Brusselse live- en nightlifecircuits.

Het uiteindelijke doel en eindproduct van deze bachelorproef is daarmee niet enkel om een uiteenzetting te produceren van wat al bestaat en te benoemen waar de good practices liggen, maar ook om een laagdrempelige leidraad op te zetten voor organisatoren die willen inzetten op Safe(r) Spaces binnen hun context.

3. Aanpak en Methodologie

Voor het schrijven van deze bachelorproef en het uitwerken van dit onderzoek hanteerde ik verschillende onderzoeksmethodes. Als basis werkte ik een literatuurstudie uit aan de hand van relevante bronnen en onderzoeken. Een groot deel van dit onderzoek steunt echter op expertise uit de praktijk. Ik klopte daarvoor aan bij vijf ervaringsdeskundigen uit de sector, binnen zowel geprofessionaliseerd als puur vrijwillige werkingen, die mij op basis van diepte-interviews meer konden vertellen over hun ervaring met Safe(r) Spaces binnen hun werking.

Daarnaast nam ik interviews af met organisaties die op beleidsmatig niveau iets betekenen of kunnen betekenen binnen het verder uitbreiden van Safe(r) Space werkingen.

Het was in deze ook relevant om publiek en gebruikers te bevragen over hun ervaringen met Safe(r) Spaces, ik organiseerde daarom een focusgroep onder de koepel van het reeds bestaande 'Jeugd van de Nacht'. De focusgroep vond plaats in het Gentse cultuurhuis Minus One, een twintigtal mensen tussen de leeftijd van 20 en 40 namen deel. Verder heb ik ook zelf als organisator de kans gegrepen om te experimenteren met Safe(r) Spaces op mijn eigen evenementen en kon ik via mijn stage bij Muziekclub Democrazy deelnemen aan een denktank over seksueel overschrijdend gedrag binnen horeca- en nightlifecontext vanuit Stad Gent.

De combinatie van al deze methodes maakte het voor mij evidentier om mijn literatuurstudie zo uitgebreid mogelijk aan te vullen en onderbouwen met onder andere eigen ervaringen en meningen uit de praktijk.

3.1 Expert- en diepte-interviews

Zoals al eerder benoemd interviewde ik een heel aantal mensen in het kader van dit onderzoek. Om een zo breed mogelijk beeld te kunnen scheppen koos ik daarvoor om interviews af te nemen met een aantal muziekclubs binnen het geprofessionaliseerde circuit die ik als good practice beschouw of waarvan ik wist dat ze reeds bezig waren met het opzetten van een Safe(r) Space werking. Aangevuld met collectieven die organiseren binnen een nightlife context en voor zowel de uitwerking als uitvoering van hun Safe(r) Space beleid volledig steunen op een bottom-up werking met vrijwilligers. Tot slot besloot ik ook vanuit het beleidsniveau te bevragen en klopte ik aan bij drie organisaties of initiatieven die advies leveren aan de muziek- of cultuursector, zowel op professioneel als vrijwillig niveau, al dan niet specifiek over Safe(r) Spaces.

In totaal nam ik zeven interviews af. In onderstaande alinea zal ik beschrijven welke organisaties, collectieven en personen ik interviewde en waarom het relevant was voor hen te kiezen.

3.1.1 Muziekcentrum Trix

Trix is een muziekcentrum op een boogscheut van het Antwerpse centrum die buiten een uitgebreide concertwerking ook nightlife evenementen organiseren, zowel vanuit een eigen programmatie als in samenwerking met externen. Ik interviewde Tom Vandehove, projectcoördinator nachtlevens, communicatiemedewerker en van in het prille begin samen met

collega Mel sterk betrokken bij het Safe(r) Space beleid binnen Trix. Het Antwerpse muziekcentrum zet heel actief in op Safe(r) Spaces, initieel voornamelijk met de nadruk op nightlife, maar hoe langer hoe meer ook tijdens concerten.

3.1.2 Ancienne Belgique

Binnen het Brusselse Ancienne Belgique, een van de bekendste concertorganisator van België, interviewde ik communicatiemedewerker en verantwoordelijke concertpromotie Karolien Van Humbeeck. AB heeft een programmatie met focus op concerten maar zet sinds 2022 ook actief in op nightlife binnen eigen zalen. Ancienne Belgique heeft een Safe(r) Space beleid dat naar eigen zeggen nog in de kinderschoenen staat maar is sinds 2023 een teambreed traject opgestart hieromtrent.

3.1.3 Kunstencentrum VierNulVier

Kunstencentrum VierNulVier is een multidisciplinair concert- en kunstenhuis in hartje Gent, behuisd in de gebouwen van De Vooruit. Ik interviewde Sven Roef, zaalverantwoordelijke avond- en nacht en preventieadviseur binnen VierNulVier. Het kunstencentrum heeft een vrij extensieve werking binnen hun gebouwen, waaronder nightlife en concerten. Binnen VierNulVier timmert men volop aan een uitgebreid Safe(r) Space beleid dat zowel concert- als nightlife omvat, op dit moment ligt de focus dan ook voornamelijk op nightlife.

3.1.4 Nacht

Nacht is een collectief uit Leuven dat op maandelijkse basis clubavonden organiseert in Stelplaats. Ik interviewde Lucie Van Puymbroeck en Somto Offor, twee kernvrijwilligers die binnen de organisatie specifiek werken aan en van in het prille begin meedachten over het Safe(r) Space beleid binnen Nacht. Dat beleid en de uitvoering ervan maakt integraal deel uit van elke clubavond die Nacht organiseert en is expliciet teambreed gedragen.

3.1.5 Ask for consent VZW

Ask for consent is een initiatief voor en door jongeren dat inzet op sensibilisering rond wederzijdse toestemming. Dat doet Ask for Consent onder andere door vormingen aan te bieden, infostandjes te voorzien op festivals en evenementen en door 'caring space'/sensibiliseringstools aan te bieden aan een lage prijs. Ik interviewde medewerkster Melody Navez, die zelf ook actief bezig is met het ondersteunen van Safe(r) Spaces.

3.1.6 VI.BE

VI.BE is het steunpunt voor zowel artiesten als de muzieksector in Vlaanderen en Brussel. Om de sector adequaat te ondersteunen en vinger aan de pols te houden binnen maatschappelijke tendensen biedt VI.BE gratis advies en vormingen aan. Ik interviewde één van hun adviesmedewerkers Lucas Declercq om polshoogte te nemen op advies- en beleidsniveau.

3.1.7 Sociaal Fonds voor Podiumkunsten

In het kort gewoon Podiumkunsten, is het fonds voor bestaanszekerheid van de professionele podiumkunsten- en muzieksector in de Vlaamse Gemeenschap (Podiumkunsten, 2023). Door competentieontwikkeling en uitwisselingsmomenten binnen de sector te stimuleren en gerichte coaching aan te bieden, zet Podiumkunsten in op het doorgeven van kennis binnen organisaties. Ik sprak met Christa Criel: sectorconsulente, verantwoordelijke voor opleidingen, psychosociaal welzijn en grensoverschrijdend gedrag. In ons gesprek kon ik wederom polshoogte nemen op het vlak van Safe(r) Spaces en hoe sectorbreed ze reeds gedragen zijn vanuit beleidsmatig niveau.

4. Safe(r) Spaces

Aangezien dit onderzoek stoelt op het begrip Safe(r) Spaces en mijn onderzoeksvragen allemaal uitgaan van de kennis van dit begrip, diep ik eerst uit waar dit begrip vandaan komt en hoe het zich doorheen zijn ontstaan tot nu ontwikkelde.

4.1 Geschiedenis

4.1.1 Ontstaan

Het begrip 'Safe Space' ontstond in het Noord-Amerika van de jaren 1960, meerbepaald binnen de context van cafés voor homo's en lesbiennes. In een artikel van Emily Crockett voor Vox (2016) noemt men het boek 'Mapping Gay L.A.' van wetenschapper en activist Moira Kenney als een van de voornaamste bronnen uit die tijd. Vrije beleving van seksualiteit was immers niet gewaarborgd door de wet en deze cafés waren an sich geen plaatsen die vrij waren van risico, zo schrijft Kenney. Wél zorgde ze voor een gevoel van veiligheid waar men elkaar, in tegenstelling tot in de openbare ruimte, kon ontmoeten en omarmen (Vox, 2016). Ook binnen de retoriek van de vrouwenbeweging van de jaren 1960 en -70 zijn Safe Spaces courant, zo schrijft De Standaard (2021), er was in die decennia dan ook sprake van uitgebreide kruisbestuiving van militante en sociale ambities binnen de LGBTQ-, vrouwen- en antiracisembewegingen. Naar de jaren tachtig toe kende het begrip Safe Spaces dan ook een sterke opmars bij niet enkel leden van de LGBTQ gemeenschap, maar ook bij vrouwen en mensen van kleur zo schrijft Vox (2016).

Mensenrechtenactiviste Sabrina Stevens spreekt in datzelfde artikel (2016) over het verschil tussen organische en intentionele Safe Spaces. Sommige veilige ruimtes worden bewust gecreëerd, zoals bijvoorbeeld steungroepen voor jonge moeders of praatgroepen voor mensen met bepaalde problematieken. Het zijn intentionele ruimtes of contexten waarin mensen hun best doen om veiligheid, fysiek of mentaal, te proberen waarborgen. Andere veilige ruimtes ontstaan organisch, zo haalt Stevens het voorbeeld aan van kapsalons, maar is in hedendaagse context een bewaakte wc daar ook een goed voorbeeld van. Veilige ruimtes gaan dus niet altijd over letterlijke fysieke veiligheid tegen bijvoorbeeld geweld, gaat Stevens (2016) verder, het kan een toevluchtsoord zijn maar evengoed een plek om te ontspannen, een context waarin je niet constant op je hoede moet zijn of weet dat je opgevangen kan worden indien nodig. In dat geval gaat het eerder over mentale veiligheid.

In de kritische pedagogie en hedendaagse psychologieer is men ook bekend met de term Safe Space, in die context gaat het eerder over het delen en opdoen van kennis over onderdrukking en stigmatisering, en het bewustzijn rond de moeilijke emoties die dat soms met die zich meebrengt (De Standaard, 2021).

Safe Spaces kennen ook in Europa een lange traditie aldus Van Bouchaute, Görgöz & Cristiaensen (2022). In het bijzonder binnen het jeugdwerk is de term al vrij lang gangbaar, daar kreeg het de betekenis van ruimtes waar bepaalde groepen zonder druk van buitenaf kunnen ontmoeten. Binnen het sociaal werk in Vlaanderen is er een lange traditie van vrouwengroepen en meisjeswerkingen. Safe Spaces trachten zo plekken te zijn waarin discriminatie, seksisme, racisme of homofobie geen plaats hebben, zo stelt men in een artikel van Sociaal.net (2022).

4.1.2 Van Safe naar Safe(r)

Doorheen de jaren is het gebruik van de term Safe Space verschoven naar die van Safe(r) Space, de redenering is in deze dat een plek nooit 100% als veilig gegarandeerd kan worden. Enerzijds omdat wat veilig voelt voor de ene persoon niet noodzakelijk veilig zal voelen voor de andere, maar ook omdat je als organisatie nooit helemaal vat kan hebben op de personen die gebruikmaken van de aangeboden ruimte of diensten. De term Safe(r) Space omvat daarmee wel nog steeds dezelfde intentie, het streefdoel is altijd om een zo veilig mogelijke omgeving te bieden aan aanwezigen (Cavaria, 2023).

4.1.3 Definitie

Er is niet één allesomvattend juiste of volledig objectieve definitie van wat een Safe(r) Space is of zou moeten zijn, aangewezen is om als organisatie die ermee aan de slag wil gaan vooral om zelf na te denken wat er binnen eigen context belangrijk is. Uiteraard zijn er wel een hele resem voorbeelden waar veel gelijkenissen in te vinden zijn en inspiratie uit te putten valt.

Cavaria (2023) omschrijft een Safe(r) Space als een veilige omgeving waar mensen zichzelf kunnen zijn en bij gelijkgestemden thuis kunnen komen, zonder gediscrimineerd, veroordeeld of het slachtoffer van fysiek of mentaal geweld te worden.

Binnen het Antwerpse muziekcentrum Trix is een Safe(r) Space een laagdrempelige omgeving waar mensen in de eerste plaats hunzelf kunnen zijn; een plek waar ruimte genoeg is om problemen, twijfels of vragen te kunnen communiceren tussen crew en bezoeker. Binnen de uitwerking van hun beleid rond Safe(r) Spaces zet Trix voornamelijk in op die laagdrempeligheid, eerder dan te willen pretenderen een plek te zijn waar alle issues kunnen verdwijnen, aldus Tom Vandenhove van Trix (persoonlijke communicatie, 2023).

Nightlife organisator Nacht uit Leuven heeft een uitgewerkt beleid rond Safe(r) Spaces, compleet met protocol en huisregels, maar geeft aan dat het geven van een concrete definitie voor hen niet evident is (persoonlijke communicatie, 2023).

Lucie van Puyembroeck, actieve vrijwilliger bij Nacht omvat het zo:

“Qua definitie van een Safe(r) Space ligt dat natuurlijk moeilijk, aangezien het geen zwart-wit gegeven is en het eigenlijk voor iedereen wel anders kan ingevuld worden.”

Voor Nacht ligt het belang eerder bij het *proberen* aanbieden van zorgeloze clubnachten voor gebruikers. In een intern protocol valt te lezen dat Nacht ernaar streeft om een Safe(r) Space te zijn waar iedereen ongeremd zijn eigen identiteit kan beleven. Als organisatie ligt het aanbieden van die veiligheid in *sensibilisering, risicobeperking* en *hulpverlening* (Nacht, Intern Document, 2023).

De Standaard (2021) splits het begrip op om het te duiden; Space oftewel ruimte verwijst in de praktijk naar een verscheidenheid aan plaatsen of ruimtes, maar het kan evengoed doelen op sociale bewegingen, feesten, organisaties, interpersoonlijke relaties enzovoort. Safe(r) oftewel veilig(er) is vooral een engagement of signaal. Zoals eerder benoemd hoeft het dus niet noodzakelijk te gaan om een louter fysieke ruimte maar eerder om een streven naar veiligheid.

4.1.4 Controverse

Hoewel men binnen Safe(r) Spaces meestal streeft naar inclusie, botsen sommige, ietwat radicalere, uitvoeringen ervan toch op wat tegenkanting vanuit de publieke opinie. In oktober van 2021 werd zo bijvoorbeeld de gang van zaken in het LGBTQ-minded Café Blond uit Gent stevig in vraag gesteld en kwamen ze in een mediastorm terecht (De Standaard, 2021). Na eerdere gewelddadige voorvallen binnen het café, besloot Blond om alle cisgender (waarbij genderidentiteit overeenstemt met het geboortegeslacht) mannen te weigeren aan de deur om de veiligheid van andere bezoekers trachten te waarborgen. Dat maakte bij heel wat mensen de tongen los over discriminatie, uitsluiting en de exclusiviteit van inclusiviteit (De Morgen, 2021).

In een essay van De Morgen uit 2021 stelt men dat bij het creëren en handhaven van een Safe(r) Space, er erkentennis gegeven moet worden aan het feit dat onveiligheid zowel een risico is als de realiteit is. Veel critici van het concept Safe(r) Spaces nemen aanstoot aan het feit dat sommige plaatsen hun beleid iets radicaler afgelijnd maken voor de groepen die ze veiligheid proberen te bieden, zonder zich ervan bewust te zijn dat deze groepen structureel en systematisch geen toegang krijgen tot veel plekken. Het uitgaansleven zoals die bestaat binnen de marge, denk aan danscafés in de Gentse uitgaansbuurt Overpoort, zijn gewoonweg niet veilig voor bepaalde gemeenschappen (De Morgen, 2021). De Standaard (2021) schrijft dat het binnen deze context moeilijk is om te spreken over discriminatie van cis-mannen, aangezien zowat alle ruimtes ontworpen zijn naar hun standaard. Groepen uit de marge trachten in deze gewoon om een eigen ruimte te claimen waarin er af en toe zorgeloos gefeest kan worden.

Café Blond bleef categoriek achter zijn deurbeleid staan, en organiseert tot op vandaag avonden waarbij cis-mannen niet welkom zijn. De nood voor Safe(r) Spaces is er, aldus een bezoeker van het café, en de hoop dat de publieke opinie toelaat om ze verder uit te bouwen ook (De Morgen, 2021).

4.1.5 Braver Spaces

Als aanvulling op Safe(r) Spaces en als antwoord op de verdeling rond het begrip werden Braver Spaces de wereld ingeroepen. Een Braver Space is eerder een tegenhanger van Safe(r) Spaces waarin de nadruk meer ligt op ontmoetingen waarin open dialoog en moeilijke gesprekken begeleid aangegaan kunnen worden. De sleutelkenmerken zijn daarin dat de focus ligt op de kans tot gezond argument, op moedig spreken binnen een context waarin je verantwoordelijk gehouden en gecorrigeerd kan worden. John Palfrey, professor in de rechten en voorzitter van de Amerikaanse MacArthur Foundation spreekt over een spectrum: Safe(r) Spaces staan centraal om aan perspectiefontwikkeling te doen, daarna is het belangrijk dat de visies die daaruit doorstromen uitgedaagd kunnen worden binnen een Brave Space (wij-zij, 2023).

4.2 Binnen de muzieksector

Het concept van Safe(r) Spaces is niet louter nuttig binnen sociale bewegingen, LGBTQ+ café's of binnen de kritische pedagogie. Kernmatig is de term Safe(r) Space een koepelterm voor omgangs- en gedragsnormen binnen een in bepaalde mate afgelijnde context, organisatie of plaats en kan ze dus gebruikt worden eender waar mensen samenkomen of ontmoeten, De Standaard (2021).

Binnen de muzieksector, en bij uitbreiding de kunstensector, wint de term sinds pakweg 2020 steeds meer aan momentum, zo blijkt uit meerdere interviews die ik afnam. Vooral binnen bottom-up nightlife collectieven en initiatieven zit de Safe(r) Space mentaliteit opvallend vaker vervat in de kernwaarden.

Ondanks het feit dat Safe(r) Spaces en het bijhorende beleid voor veel organisatoren nog onontgonnen terrein is, zijn de good practice voorbeelden ook legio. Ik tracht in dit onderzoek om een greep uit zowel mijn interviews als de sector te bespreken en daarmee een zo goed mogelijk beeld te scheppen van wat er leeft binnen zowel concert- als nightlife context. Daarmee kan ik niet alle good practices belichten, maar wel een goede dwarsdoorsnede maken.

4.2.1 Good & better practices

Burenhinder

Zo ook bij het Antwerpse Burenhinder, een all-female, multidisciplinair collectief met focus op elektronische muziek. Burenhinder organiseert sinds 2021 raves, in het begin nog sporadisch en coronasafe, nu met vaste residenten op tweemaandelijks basis (Whathappens, 2023). Voor Burenhinder, dat opgericht werd door zeven vriendinnen, was de Safe(r) Space insteek vanaf het allerbegin aanwezig, zo zegt medeoprichtster en DJ Ariana Van Tongerlo in een interview met Kavka (2021). Op Burenhinder evenementen is er extra aandacht voor veiligheid en heerst er een nultolerantie voor seksueel overschrijdend gedrag, de organisatie onderschrijft dat ook in een manifest dat op hun sociale media kanalen te vinden is.

Die extra aandacht vertrok initieel vooral uit een nood die de oprichtsters zelf voelden tijdens het uitgaan in het Antwerpse, op Instagram valt te lezen dat ieder van hen ooit een slechte ervaring meemaakte op de dansvloer, en dat ze dat te allen koste willen vermijden tijdens eigen events (Burenhinder, 2021).

Van Tongerloo legt uit dat ze hun volledig vrouwelijke bezetting als troef zien en dat ze daarmee de drempel om op een van hen af te stappen zo veel mogelijk willen verlagen (Kavka, 2021). Wie op een Burenhinder feest lastiggevallen wordt of zich gewoonweg even niet goed voelt, kan zo terecht bij wat zij 'Guardian Angels' noemen. In dit geval zijn dat vrijwilligers, herkenbaar aan roze fluohesjes of roze armbanden, die rondlopen tijdens evenementen en extra aandachtig zijn voor kwetsbare situaties. Daarnaast vraagt Burenhinder (2021) aan feestgangers om geen foto's te nemen van elkaar of anderen, is er steeds gratis water beschikbaar en hangen er op cruciale plaatsen posters met een gsm-nummer dat altijd bemand is. Op alle evenementen is er een strikte 'doorpolicy', dat wil zeggen dat iedereen expliciet het hoe- en wat van de Safe(r) Space te horen krijgt en er mee instemt nog voor ze de zaal betreden (persoonlijke communicatie, 2022).

Een deurbeleid is dan ook één van de manieren waarop organisaties het gros van hun publiek kunnen betrekken in hun Safe(r) Space op een relatief laagdrempelige manier. Burenhinder legt ook een sterke nadruk op het belang van gedeelde verantwoordelijkheid binnen hun publiek, in Safe(r) Space termen vaak ook 'active bystander' genoemd. Daarmee streeft men ernaar om op een gezonde manier onderlinge sociale controle aan te moedigen tussen bezoekers, en, als dat veilig voelt, om deze ook uit te oefenen. Een fysieke, afgeschermdede ruimte waar mensen indien nodig even tot rust kunnen komen of in afzondering hun verhaal kunnen vertellen, hoort voor Burenhinder ook bij hun Safe(r) Space. Die plek is steeds voorzien van genoeg ruimte, water, een comfortabele plek om te zitten en rustig licht.

Nazorg is een essentieel deel van het beleid, zo is er na quasi elk event de mogelijkheid om een enquête in te vullen op sociale media of kan je via een Whatsapp bericht op anonieme wijze feedback geven (Burenhinder, 2021).

Trix

Voor Muziekcentrum Trix was de eerste kennismaking met een volwaardig Safe(r) Space beleid tijdens een nightlife-event van Burenhinder dat plaatsvond in een van hun zalen, aldus Tom Vandenhove (persoonlijke communicatie, 2023).

Dat beviel hen zo goed dat ze in 2021 een traject begonnen rond het samenstellen van een 'awareness team', een groep mensen binnen zowel de vrijwilligerspoule als het eigen team dat rechtstreeks betrokken werd bij de Safe(r) Space. Initieel werd er binnen Trix integraal gewerkt met de policy zoals die door Burenhinder uitgewerkt was. Vandenhove geeft aan dat die policy echter toch niet compleet bleek te matchen met de externe communicatiestijl en met hoe het team zelf een eigen Safe(r) Space zag. Daarmee onderstreept hij het belang van een eigen beleid op maat, om het geheel werkbaar te houden binnen de organisatie maar ook om eigen publiek maximaal aan te kunnen spreken. Trix behield een groot stuk van de policy, zoals bijvoorbeeld de posters met gsm-nummer, het deurbeleid bij nightlife en de gekleurde armbanden. Sommige dingen werden aangepast, de term 'guardian angels' werd zoals eerder

benoemd omgevormd tot 'awareness team', tijdens evenementen in Trix mag het publiek wel foto's nemen en is er ook een nauwe samenwerking met stewards en externe security om te handhaven.

Trix startte daarnaast ook een intern traject op rond drugs- en alcoholbeperking met het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg Vagga en een traject rond seksueel grensoverschrijdend gedrag met Pimento, een jeugdwerkorganisatie die vormingen, cursussen, methodieken en trajecten op maat aanbiedt. Dat traject kwam er om maximaal in te zetten op teambreedgedragenheid, Vandenhove (persoonlijke communicatie, 2023), geeft aan dat het gemakkelijk is om als team te vervallen in cynisme of een pro- en contra-team en dat het daarom ook belangrijk is om regelmatig intern te redigeren.

Vandenhove geeft aan ook regelmatig naar het buitenland te kijken wanneer het aankomt op good practices, daar staan ze iets verder en is het evidenter om verder na te denken over de vorm in plaats van louter de inhoud. Zo leerde hij in Zurich dat posters effectiever zijn dan boodschappen op een beeldscherm, en dat flitsende beelden van een tv vaak een omgekeerd effect hebben op de gepercipieerde veiligheid bij bezoekers.

Ondanks het feit dat Trix zich met hun werking op een kruissnede tussen nightlife & concertwerking begeeft, geeft Vandenhove (persoonlijke communicatie, 2023) aan dat het Safe(r) Space gegeven tot nu toe voornamelijk binnen nightlife zijn plaats heeft, maar dat er ook tijdens concerten ruimte is voor experiment. Zo werden er tijdens de meest recente editie van showcasefestival We Are Open, dat grotendeels concerten omvat, voor het eerst ook awareness medewerkers ingezet tijdens optredens. Al was dat niet meteen een onverdeeld succes, er is minder bewustzijn rond Safe(r) Spaces uitwerking bij concertgangers dan bij mensen die nightlife evenementen frequenteren, aldus Vandenhove (2023). Het awareness team droeg een oranje band rond de arm en dat bracht mensen vooral in de war. Toch wil Trix verder inzetten op veiligheid tijdens concerten en het verder sensibiliseren rond Safe(r) Spaces, aangezien er daar evenzeer voorvallen zijn van overschrijdend gedrag, aldus Vandenhove (2023). Trix gebruikt tijdens concerten in de zalen beneden het zeefdrukatelier als fysieke Safe(r) Space, tijdens nightlife in de club boven gebruiken ze één van de backstages met terras. De fysieke plaatsen die zij voorzien kleden ze niet specifiek anders in omdat ze op dat moment als Safe(r) Space dienen, wel is er altijd water en zitgelegenheid aanwezig en is het voordelig als er een buitenruimte beschikbaar is.

Qua nazorg is er binnen Trix de mogelijkheid om te e-mailen naar een algemeen emailadres dat op de website te vinden is, dat gebeurt volgens Vandenhove vrij zelden en het uitbreiden daarvan is voor hen ook niet meteen een prioriteit. Als er via de telefoon berichten binnenkomen doorheen de avond worden die op teamvergaderingen wel telkens besproken. Sinds het installeren van de Safe(r) Space en zijn bijhorend beleid zijn er niet merkbaar meer of minder voorvallen, maar is er wel een groter bewustzijn rond wanneer en waar ze plaatsvinden. Vandenhove (persoonlijke communicatie, 2023) geeft aan dat ook dat heel waardevol is als organisatie, op die manier is het ook mogelijk om je zalen beter te 'mappen', zo weet je op den duur waar de donkere en gevaarlijke hoekjes zijn en is het mogelijk om daarop in te spelen.

VierNulVier

Kunstencentrum VierNulVier begeeft zich met hun muziekwerking op een gelijkaardige kruissnede tussen nightlife en concerten als Trix maar heeft in de praktijk een iets minder uitgewerkt Safe(r) Space beleid. Toch is er veel bewustzijn rond het concept, onder andere met het initiatief Jeugd van de Nacht, dat samen met Muziekclub Democracy en jeugdcentrum Minus One een licht wil schijnen op veiligheid binnen nightlife en concertcontext. Sven Roef (persoonlijke communicatie, 2023) geeft aan dat het traject rond een eigen Safe(r) Space beleid binnen de organisatie nog in de kinderschoenen staat, maar waar in teamverband wel actief aandacht voor is.

Iedereen is er zich meer en meer van bewust dat het nodig is, zegt Roef, maar het ontbreekt nog een beetje aan blauwdrukken. Hij streeft naar meer kennisuitwisseling binnen de sector en geeft aan dat er naar zijn gevoel op dit moment vooral veel eilandjes zijn. Een nationaal beleid ondersteund door de overheid zou ideaal zijn, zegt Roef (persoonlijke communicatie, 2023).

Het Safe(r) Space beleid binnen VierNulVier omvat op dit moment posters met boodschappen en een mobiele Safe(r) Space die fysiek opgezet kan worden, vergelijkbaar met een EHBO ruimte. Het is belangrijk voor de organisatie om duidelijk te maken aan publiek dat er nagedacht is over veiligheid binnen hun zalen, aldus Roef (persoonlijke communicatie, 2023). Binnen VierNulVier krijgen leden van het kernteam binnen de zalen opleidingen rond het herkennen van onveilig gedrag, zij schakelden daarvoor hulp in van Punt VZW. Voor Roef (persoonlijke communicatie, 2023) is het allerbelangrijkste om genoeg ogen in de zaal te voorzien, daar hoort voor VierNulVier ook een uitgebreid team van stewards en security bij, zowel bij concerten als nightlife. Toiletbewaking is ook een essentieel element voor Roef, dat gebeurt binnen hun werking met een vast team die ook gebriefd zijn over hun Safe(r) Space. Op vlak van genderneutraliteit en het waarborgen van die veiligheid zijn er nog werkpunten binnen die teams, geeft hij aan, dat is een leercurve. Tijdens een LGBTQ avond in de Balzaal van de Vooruit werden de toiletten, die dat doorgaans niet zijn, genderneutraal gedoopt. Dat zorgde op zijn beurt voor de ontdekking dat niet-gedeelde toiletten op zich ook als fysieke Safe(r) Space dienen voor sommige gebruikers. Volgens Roef (persoonlijke communicatie, 2023), leveren dat soort momenten wel relevante feedback op.

Voor Roef (persoonlijke communicatie, 2023) is het inzetten van vrijwilligers binnen een vast 'awareness team' niet evident, VierNulVier werkt consequent en regelmatig met externe organisatoren en het is moeilijk om zo'n poule door te trekken. VierNulVier heeft op dit moment geen gsm-nummer om meldingen op te maken en staat daar ook niet meteen voor te springen, de intentie is om wel QR-codes op te hangen met feedbackformulieren en er kan altijd gemaild worden naar een algemeen emailadres.

VierNulVier krijgt op dit moment zelden meldingen, maar geeft ook aan dat dat hoogstwaarschijnlijk ligt aan het feit dat er geen laagdrempelige manier geïnstalleerd is om meldingen te maken. Voorvallen met verschillende soorten van onveilig gedrag zijn er wel, voornamelijk tijdens nightlife, maar worden quasi altijd op de vloer opgelost. VierNulVier heeft goed contact met de ordediensten, aldus Roef (persoonlijke communicatie, 2023).

Ancienne Belgique

Brusselse concertorganisator Ancienne Belgique startte in het voorjaar van 2023 met een uitgebreid traject rond Safe(r) Spaces binnen eigen werking. Ook zij riepen daarvoor de hulp in van jeugdwerkorganisatie Pimento, zo zegt Karolien van Humbeek (persoonlijke communicatie, 2023). Pimento ontpopte zich zo binnen de sector tot aanspreekpunt en aanbieder van werkmethodeken op vlak van omgaan met seksueel overschrijdend gedrag. Volgens van Humbeek is er binnen AB veel ambitie rond Safe(r) Spaces, maar ook nog een lange weg te gaan. De organisatie voelt heel erg aan dat er een bepaald momentum is rond Safe(r) Spaces binnen concertcontext en ging zelf ook ten rade bij andere organisaties binnen de sector, waaronder Trix.

Binnen Ancienne Belgique zijn er doorheen de jaren in mondjesmaat bepaalde maatregelen genomen die deel (zouden kunnen) uitmaken van een Safe(r) Space beleid, zoals bijvoorbeeld posters op de wc met active bystander oproepen als: 'Zie je iets gebeuren? Laat het dan weten aan ons barpersoneel' of 'Wij zijn er voor jou!'. Volgens van Humbeek (persoonlijke communicatie, 2023) bleef het daar echter lang bij, de meeste meldingen werden gemaakt aan security aan de deur omdat zij het meest zichtbaar waren. Die security maakt dan melding bij de productieverantwoordelijke, niet ideaal, aangezien de workload binnen die functie al vrij zwaar is en het opvangen van meldingen niet echt evident.

Tijdens de jaarlijks terugkerende clubavond Outrageous, die plaatsheeft in hun concertzaal en specifiek gericht is op de LGBTQ+ gemeenschap tijdens PRIDE, maakte een van de barvrijwilligers een homofobe opmerking naar een artiest toe. Dat betekende volgens Van Humbeek (persoonlijke communicatie, 2023) een wake-up call binnen het nadenken over Safe(r) Spaces binnen AB. Dat voorval in combinatie met het niet adequaat kunnen opvangen van bepaalde meldingen zorgde voor een kantelpunt; enerzijds over het besef dat ze nog geen Safe Space kunnen garanderen, anderzijds over het opzetten van een Safe(r) Space team, voornamelijk gericht op nightlife.

Voor een organisatie als Ancienne Belgique is het daarin essentieel om eerst voor teambreedgedragenheid te zorgen, en dan pas naar publiek te stappen, aldus van Humbeek (persoonlijke communicatie, 2023).

Na het traject met Pimento, dat vijf cursusmomenten van drie uur omvat en voornamelijk over methodeken rond SGG gaat, is het doel dus om een Safe(r) Space team op te zetten met internen en opgeleide vrijwilligers. Van Humbeek (persoonlijke communicatie, 2023) haalt aan dat er vanuit de meldingen die ze krijgen regelmatig negatieve input komt over security. Zij geeft aan dat het voor hen essentieel is om meer aandacht te schenken aan het briefen van stewards en security aan de deur en hen ook mee te betrekken in het traject, al is dat in een grote poule van personeel niet altijd even evident volgens van Humbeek. Indien nodig is er contact met de politie, maar heel vaak gebeurt dat niet.

Binnen AB is het doel om op korte termijn te werken met fluohesjes of -banden voor het team, posterboodschappen met een gsm-nummer, opgeleide vrijwilligers en duidelijke Safe(r) Space richtlijnen op extern communicatieniveau, zowel binnen concert- als nightlifecontext.

Nacht

Nacht is een nightlife organisator uit Leuven die maandelijks clubnachten organiseert in Stelplaats, een multidisciplinaire ontmoetingsplaats aan het Station.

Nacht organiseert sinds een aantal jaar in Stelplaats maar had niet altijd een even uitgewerkt Safe(r) Space beleid als het vandaag heeft. In 2022 lanceerde de organisator een open-call voor het uitwerken van zo'n beleid en voor het opstarten van een bijhorende Safe(r) Space werking, datzelfde seizoen werd die al in gebruik genomen aldus Lucie Van Puymbroeck (Persoonlijke communicatie, 2023).

Via de open-call werd er een kernteam samengesteld van een tiental, voornamelijk jonge, mensen die specifiek de opdracht kregen om mee na te denken over het Safe(r) Space beleid, het kernteam werd daarna aangevuld door mensen vanuit de organisatie zelf. Op die manier was het mogelijk om de visie van gebruiker en organisator af te stemmen op elkaars noden, zo zegt Van Puymbroeck (persoonlijke communicatie, 2023). Samen dacht men na over wat Nacht nodig had, het doel was daarin dan ook om vanuit de praktijk toe te werken naar een concreet en uitgeschreven beleid.

Binnen de werkgroep ging Nacht ten rade bij andere organisaties, voor de fysieke Safe(r) Space ruimte gebruikte Nacht bijvoorbeeld input uit de ruimte van Affair, een ander Leuven's nightlife collectief. Doorheen 2022 sleutelde Nacht vooral aan de praktijk, door een team van kernvrijwilligers aan te stellen die tijdens de clubnachten actief aanwezig waren in functie van veiligheid. Uit die ervaringen werd uiteindelijk een deurbeleid, een interne policy, een stappenplan/draaiboek en een lijst van huisregels geput.

Bezoekers krijgen voor ze de club betreden een introductie over de Safe(r) Space, die onder andere bestaat uit een nultolerantie tegenover discriminatie, bewustzijn rond alcohol- en (illegaal) druggebruik, het aanmoedigen van het active bystander principe, bewustmaking rond wederzijdse toestemming en het gebruik van camera's. Na deze introductie en het uitleggen van de huisregels vraagt men expliciet of de bezoeker instemt met deze regels. Dat zorgt ervoor dat iedereen aanwezig zich bewust is van de Safe(r) Space en maakt ook dat de organisatie meer leverage heeft om mensen eventueel te verwijderen of aan te spreken indien nodig, aldus Offor (persoonlijke communicatie, 2023). Die huisregels worden ook opgehangen in de vorm van signalisatieposters waar ook een gsm-nummer op staat en zijn op Instagram te vinden en het Facebook-evenement te vinden.

Het Safe(r) Space team draagt tijdens evenementen blauwe hesjes om aan te geven dat ze aanspreekbaar zijn maar Nacht streeft er naar dat iedereen die werkzaam is ook aanspreekbaar is. Vanuit het team zijn er tijdens elke clubnacht minstens twee mensen aanwezig maar Offor (persoonlijke communicatie, 2023) geeft aan dat meer ogen altijd beter zijn.

De ervaring leert dat de intensiteit van de muziek vaak verbonden is aan de intensiteit van de avond, daar probeert Nacht ook altijd op te anticiperen aan de hand van de programmatie. Wanneer er hardere elektronische genres aan bod komen probeert het team talrijker aanwezig te zijn om de mogelijke voorvallen op te vangen, vooral de hoeveelheid middelengebruik lijkt

dan te stijgen zegt Van Puymbroeck (persoonlijke communicatie, 2023). Nacht organiseert ook 'daytime parties', die vinden meestal plaats op zondagnamiddag in de club. Ook tijdens feesten die overdag plaatsvinden worden dezelfde principes toegepast.

Via hun gsm-nummer komen voornamelijk meldingen van intimidatie of grensoverschrijdend gedrag binnen geeft Offor (persoonlijke communicatie, 2023) aan. Mede omdat meldingen initieel anoniem zijn zorgt dat volgens het team voor de nodige laagdrempeligheid. Voorvallen met alcohol en drugs komen evenzeer voor maar worden regelmatig opgevangen door het team op de vloer. Het team onderling gebruikt een Whatsapp-groep om elkaar op de hoogte te houden en indien nodig te ontlasten, zo zegt Van Puymbroeck (persoonlijke communicatie, 2023). Het is af en toe nodig om eens van positie te veranderen binnen dat team, een hele avond aan de deur staan is vrij vermoeiend maar ook het incasseren van bepaalde voorvallen kan mentaal beginnen wegen. Zowel Van Puymbroeck als Offor vertellen benoemen dat als een valkuil, het is echt noodzakelijk om af en toe een stap terug te nemen om het geheel werkbaar te houden voor de vrijwilligers en de organisatie is zich daar ook voldoende bewust van. Binnen Stelplaats is er tijdens de clubnachten een steward aanwezig die de rol van security op zich neemt, maar een structurele samenwerking met security is er niet.

Er zijn regelmatig evaluatiemeetings waarin voorvallen besproken worden en er is ook altijd kans voor bezoekers om via Google Form hun feedback door te spelen. Nacht voelt merkbaar positief verschil op vlak van algemeen veiligheidsgevoel sinds het invoeren van het beleid en hoopt hun structurele Safe(r) Space werking te blijven verfijnen en uitvoeren zoals ze staat met een uitgebreide poule aldus Offor (persoonlijke communicatie, 2023)

Ask for consent

De Gentse VZW Ask for Consent werd opgericht in 2022, voor en door jongeren, met het doel om te sensibiliseren rond seksuele toestemming. Ask for Consent biedt sinds hun oprichting Safe(r) Space advies, organiseert vormingen rond wederzijdse toestemming en het active bystander principe en zet actief in op preventie. Het uitdragen van Safe(r) Spaces zitten vervat in de kernwaarden van de organisatie en voor oprichtster Melody Navez (Persoonlijke communicatie, 2023), zijn de begrippen consent en Safe(r) Spaces onlosmakelijk verbonden met elkaar, louter losse deeltjes van één groot geheel.

Er is daarvoor veel inspiratie geput uit buitenlandse organisaties zoals het Franse Consentis die uit hetzelfde principe vertrekken. De vraag naar een organisatie die vormingen en methodieken kon aanreiken was volgens haar enorm groot, sinds de opstart is Ask for Consent non-stop bezig met het helpen omkaderen van Safe(r) Spaces.

Volgens Navez (persoonlijke communicatie, 2023) komt er naargelang de tijd vordert steeds meer gesprek op gang over veiligheid op evenementen en is er merkbaar meer nood aan expertise. Zoals eerder benoemd worden er vanuit Ask for consent vormingen aangeboden waarin de organisatie heel duidelijk schetst hoe een Safe(r) Space beleid er kan uitzien en hoe dit te bekomen als team, binnen het Gentse werkten zij zo bijvoorbeeld samen met VierNulVier aan hun beleid. Navez haalt aan dat er merkbaar veel grote organisaties interesse tonen in zo'n eigen beleid maar dat het niet altijd evident blijkt voor hen om daar op eigen houtje aan te beginnen.

Ask for consent zorgt voor praktische tips en tricks en zet een team op weg maar werkt, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Pimento, niet samen met het team van A tot Z aan hun beleid. Hun rol zit voornamelijk in het bieden van kapstokken. Zo lang het team niet volledig achter het idee van de Safe(r) Space en zijn bijhorend beleid staat, heeft het weinig nut om de praktijk uit te voeren aldus Navez (persoonlijke communicatie, 2023).

Los daarvan biedt Ask for consent ook individuele adviesgesprekken aan, voornamelijk aan jonge collectieven die hands-on hulpvragen hebben wat betreft de uitvoering van een Safe(r) Space. Via de website en sociale media van de organisatie is het mogelijk om kant-en-klare tools te bestellen aan een lage prijs, denk aan affiches met boodschappen als 'Stay Hydrated' en condoms met de boodschap 'ask for consent'.

Ask for consent is een VZW die volledig stoelt op vrijwilligers en Navez (persoonlijke communicatie, 2023) geeft ook aan dat ze tijdens elk gesprek uitleggen dat ze vertrekken vanuit een eigen visie en expertise op Safe(r) Spaces maar dat die niet noodzakelijk in elke context even toepasbaar is. Het blijft belangrijk om als organisatie zelf goed na te denken over wat belangrijk is en om eventueel vanuit verschillende invalshoeken input te vergaren. Binnen adviesgesprekken of het geven van vormingen maakt Ask for consent inhoudelijk geen verschil tussen het type evenement, concert- of nightlife.

LEDA collectief

Een ander voorbeeld van jongeren die zelf het heft in handen nemen omtrent Safe(r) Spaces is het Gentse collectief LEDA (Love Everyone, Don't Abuse). LEDA werd in de zomer van 2022 uit de grond gestampt en werkt hands-on en op volledig vrijwillige basis aan de expansie van Safe(r) Spaces binnen verschillende contexten. Organisaties, van nightlife collectieven en concertzalen tot café's, stappen naar LEDA met een bepaalde hulpvraag waar zij dan verder mee aan de slag gaan. LEDA werkte zo bijvoorbeeld van A tot Z mee aan Safe(r) Space policies voor clubavonden van Jeugd van de Nacht, Grid en Arsenaalsite in verschillende zalen van VierNulVier (leda.collective, 2022).

Tijdens de Gentse feesten van 2022 waren vrijwilligers van LEDA actief als 'care team' en had ook een eigen 'reporting point' waar mensen zich konden aanmelden als er iets misging. Ook daarna waren vrijwilligers van LEDA inzetbaar voor verschillende evenementen, zij helpen dan met het opzetten van de fysieke Safe(r) Space, zitten mee aan de deur om het beleid uit de doeken te doen, voorzien een care team enzovoort.

LEDA is een jong collectief steunend op vrijwilligers die met veel passie en geloof in Safe(r) Spaces het beste van zichzelf geven binnen de sector, ook dat gaat niet zonder vallen en opstaan. Op Instagram staat LEDA altijd open voor feedback en leveren zij die zelf ook aan hun gebruikers. LEDA kan niet ingaan op elke actievraag die ze krijgen, aangezien ook zij heel merkbaar voelen dat er meer en meer momentum ontstaat rond het onderwerp en er een enorme vraag is naar expertise.

In september 2022 publiceerde LEDA een manifest waarin alles op scherp gesteld werd: daarin roept het collectief op om als organisatie die hun hulp nodig heeft eerst zelf goed na te denken over de eigen nood aan Safe(r) Spaces en de knelpunten binnen eigen evenementen of

plekken. Om te vermijden dat aansprakelijkheid volledig naar LEDA geschoven kan worden of dat de workload te zwaar zou worden, stelde het collectief een contract op dat voor de uitvoering van de hulpvraag getekend moet worden door alle partijen. In dat contract is er onder andere een checklist met wat er fysiek nodig is en kan men afstemmen wat de verwachtingen naar LEDA toe zijn (leda.collective, 2021). LEDA vraagt voor het opzetten van een Safe(r) Space en het fysiek aanwezig zijn op evenementen ongeveer 350 euro per avond, maar geeft ook aan dat die prijs bespreekbaar is voor wie minder kan geven.

De realiteit leert dat er vanuit verschillende hoeken een intense nood is aan bottom-up initiatieven als LEDA. Dat zorgt er anderzijds ook voor dat LEDA, en soortgelijke collectieven, werkelijk overstelpt worden door actievragen en naarmate de tijd vordert ook steeds selectiever moeten zijn in wie ze helpen, louter om de werkdruk en mentale ballast te verlagen voor vrijwilligers.

FlowGent

Flow is een professioneel bedrijf gespecialiseerd in veiligheid binnen nightlife- en evenementensector, opgericht in Gent maar actief in heel Vlaanderen. Organisaties kunnen bij hen aankloppen voor onder andere stewards, sfeerbeheer, advies, opleidingen voor vrijwilligers en inrichting van fysieke Safe(r) Spaces. Flow werkt zowel publiek als privé en werkt samen met veiligheidsfirma's en ordediensten om de veiligheid te garanderen op een iets laagdrempeligere manier (Flow, 2023).

Flow staat bekend om wat zij 'soft presence' noemen. Hun medewerkers zetten daarmee in op 'comfortwerking' en gemoedelijke interactie binnen de veiligheidshandhaving en de preventie van escalaties. Flow is onder andere actief tijdens de Gentse Feesten maar ook concertorganisatoren als Trefpunt en festivals als WeCanDance maken gebruik van hun stewards. Daarmee zijn medewerkers van Flow geen vrijwilligers maar werken ze ook niet volledig als security (Flow, 2023).

Festivals

Horst Arts & Music Festival

In 2022 introduceerde Horst Arts & Music Festival hun Safe(r) Space beleid onder de noemer 'Collective Care'. Met Collective Care wil Horst inzetten op harm reduction en het verscherpen van het gemeenschapsgevoel en gezonde sociale controle. Er heerst een expliciete nultolerantie voor elke vorm van discriminatie, geweld, seksuele intimidatie of overmatig (illegaal) druggebruik. Het Collective Care team bestaat uit opgeleide vrijwilligers die een roze t shirt of fluo-hesje dragen en rondlopen op het terrein, vrijwilligers werken in shifts en krijgen in ruil gratis toegang tot het festival. Elke bezoeker kan terecht in de fysieke Safe(r) Space ruimte, die rustgevend ingericht is en een rustige, specifiek gecureerde playlist heeft om tot rust te komen (Horst, 2022).

Om dit beleid te bekomen deed Horst beroep op verschillende Safe(r) Space organisaties uit het buitenland: Ecology of Care uit Berlijn, Zoë Beery van Nowadays Club in New York en het Amerikaanse Sustain-Release (Horst, 2023).

Boomtown Festival

In 2023 werkte het Gentse Boomtown Festival, dat jaarlijks plaatsvindt tijdens de Gentse Feesten, voor de eerste keer met een uitgewerkt Safe(r) Space beleid. Het festival kent sinds jaar en dag een 'sfeerbeheer' team dat de functie van stewards die rondlopen op het terrein op zich nemen, die werking werd nu uitgebreid. Samen met LEDA collectief en een deskundige psychologe werkte het communicatieteam aan een intern beleid dat via posters en sociale media verkondigt werd op het terrein. Volgens Anns Deproost van Boomtown was het een leerrijke editie met veel mogelijkheid tot verbetering (persoonlijke communicatie, 2023). Er werd ingezet op het gebruik van fluobanden voor vrijwilligers binnen het sfeerbeheerteam, er was een fysieke Safe(r) Space in de aanpalende Handelsbeurs en op de wc's konden bezoekers in postervorm een kleine cursus krijgen over het Active Bystander principe (intern document Boomtown, 2023).

Pukkelpop

Het Hasseltse Pukkelpop, een van de grootste festivals van België, zette tijdens hun editie van 2023 actief in op Safe(r) Spaces onder de noemer 'We Care A Lot'. Het festival publiceerde voorafgaand aan het festival een reeks huisregels op social media en benoemde in diezelfde post ook het algemene doel van hun beleid. We Care A lot is een verhaal van gedeelde verantwoordelijkheid en samenwerking, zo valt er te lezen. Het festival streeft ernaar om een veilige ruimte te zijn, om te sensibiliseren en bewustzijn te creëren rond discriminatie, intimidatie en SGG.

Op posters doorheen het festival waren deze boodschappen te vinden, die samen met een Whatsapp nummer, een fysieke Safe(r) Space, een noodknop in de officiële Pukkelpop app en vrijwilligers op het terrein deel uitmaakte van de het beleid (Pukkelpop, 2023).

Op sociale media weerklonk zowel positieve als negatieve feedback, de fysieke Safe(r) Space was niet altijd geopend en vooral 's nachts voelde niet iedereen zich veilig (Twitter, 2023).

4.2.2 Internationaal

De groeiende interesse naar Safe(r) Spaces is zeker geen exclusief Belgisch verhaal. De tendens rond veilige ruimtes is binnen de gehele Westerse muzieksector te bemerken. Het Britse Musically (2022) schrijft dat er sinds begin 2022 steeds meer debat is over hoe concerten veilig te maken binnen het Verenigd Koninkrijk, met name voor vrouwen. Het Britse collectief The Music Federation publiceerde een Safe Space Policy die als reactive moet dienen op steeds meer meldingen van intimidatie op muziekevenementen.

Dat beleid is van toepassing op alle shows die worden gepromoot door The Music Federation Live en hun partners en omvat maatregelen voor, tijdens en na shows. Die maatregelen gaan van zwarte lijsten voor geweldplegers tot online meldingsformulieren na evenementen (Musically, 2022). Op de conferentie van Eurosonic Noorderslag, een van de grootste showcasefestivals van Europa, dat jaarlijks plaatsvindt in Groningen waren de hoeveelheid talks die gegeven werden over veiligheid en Safe(r) Spaces opvallend.

Het pan-Europese muziekinitiatief Live Europe publiceerde in juni 2023 een statement waarin het aangeeft zich met al zijn 21 leden regelmatig te willen verenigen in het kader van een Europees uitgewerkt Safe(r) Space beleid.

Onder leiding van de Europese organisatie Sexism Free Night hebben de LiveEurope-leden zich voor het eerst verenigd in een collectieve inspanning om kennis en inzichten te delen. Deze samenwerking heeft een breed scala aan ervaringen, ideeën en perspectieven opgeleverd, zo schrijft Live Europe (2023).

Muziekclubs uit België, Duitsland, Finland, Spanje, Slowakije en de VK deelden good practices op deze eerste samenkomst. Live Europe lijst de belangrijkste bevindingen op op hun website, dat gaat van het belang van het betrekken van je hele team tot duidelijke afspraken met je security team en het informeren van je publiek via posters en sociale media (Live Europe, 2023).

In een steeds veranderend muzieklandschap is het concept van veilige en inclusieve ruimtes belangrijker dan ooit, zo klinkt het. Het is essentieel dat muziekpodia een omgeving trachten te creëren waarin elk individu zich comfortabel, gerespecteerd en beschermd kan voelen (Live Europe, 2023). Ook de belangenbehartiger voor de Europese muzieksector LiveDMA wil een algemeen begrippenkader ontwikkelen rond Safe(r) Spaces (LiveDM, 2023).

4.2.3 Resultaten focusgroep

In mei van 2023 organiseerde ik in samenwerking met Jeugd van de Nacht een focusgroep rond Safe(r) Spaces in de uitgebreide livesector in het Gentse Minus One. Het doel was daarmee om publiek te bevragen rond hun noden en ervaringen op vlak van Safe(r) Spaces en veiligheid. Een twintigtal mensen tussen de leeftijd van 20 en 40 namen deel, zowel mannen als vrouwen. De bekendmaking van de focusgroep verliep via Instagram en Facebook, om iedereen zo veel mogelijk de kans te geven hun verhaal te kunnen doen was de maximum capaciteit 25. Inschrijvingen verliepen via Google Forms, de focusgroep duurde uiteindelijk een tweetal-uur.

Aan de hand van een aantal methodieken was het mogelijk om verschillende onderwerpen aan te snijden. Door fictieve praktijkcases te overlopen met elkaar kwam er heel wat los binnen de groep, aanvullend had ik op voorhand een resem vragen opgesteld waar over gediscussieerd kon worden. In de bijlage zijn alle besproken vragen en cases terug te vinden, hieronder twee voorbeelden.

Een voorbeeld van zo'n case:

“Tijdens een feestje beginnen mensen te duwen en te trekken. De sfeer wordt hierdoor grimmiger en steeds meer mensen raken betrokken bij de situatie. Wat zou jij doen of wie zou je aanspreken om de situatie onder controle te krijgen?”

Een voorbeeld van een gestelde vraag:

"Weet jij voor je naar een feestje of optreden gaat wie je moet aanspreken als er iets gebeurt? Heb je ooit al iemand aansproken?"

Fysieke Safe(r) Space

Bijna iedereen in de groep geeft aan dat er vooral doorheen het afgelopen jaar zichtbaar meer aandacht besteed werd aan Safe(r) Spaces, quasi iedereen geeft aan al eens een signalisatieposter gezien te hebben op een evenement.

Nog niet iedereen heeft weet van wat een fysieke Safe(r) Space exact is of hoe deze er zou kunnen uitzien, belangrijke factoren die aangehaald worden om deze laagdrempelig te maken zijn duidelijke zichtbaarheid (bijvoorbeeld naast een EHBO stand) en bekendmaking via posters en sociale media. Iets wat hierbij aanleunt en op veel bijval kan rekenen is de nood van velen om rustig naar buiten te kunnen tijdens evenementen om een luchtje te scheppen of even uit de drukte te zijn, rokersruimtes zijn daarin geen oplossing.

Wat betreft de toegankelijkheid van de fysieke Safe(r) Space, rijst de vraag of deze vrij toegankelijk moet zijn of dat het net goed is om hulp te moeten vragen aan iemand binnen een awareness team. Sommige respondenten geven aan dat de drempel van iemand te moeten aanspreken moeilijk is, anderen geven aan dat zo'n ruimte vooral vrijgehouden moet worden voor mensen die ze nodig hebben in plaats van gebruikt te worden als 'chill zone'.

Awareness team & aanspreekbaarheid

De meeste deelnemers binnen de groep weten op grote evenementen of festivals beter wie ze moeten aanspreken als ze zich onveilig voelen dan op iets kleinschaligere events. Zichtbaarheid speelt daarin dus een grote rol. "Persoonlijk voel ik me veiliger als er herkenbare mensen met een bepaald shirt rondlopen", geeft een respondent aan. Een soort algemeen afgesproken kleurcode zou helpen, haalt iemand aan, zo dragen alle awareness team medewerkers in Spanje een paarse t-shirt.

Aanspreekbaarheid is een groot onderwerp, bijna iedereen zou eerst vrienden aanspreken als ze zich onveilig voelen. Daarna volgt het awareness team, dan onbekenden of barpersoneel, security en als allerlaatste de politie. EHBO medewerkers blijken heel aanspreekbaar. De doorverwijsfunctie van iemand binnen een awareness team blijkt belangrijk, als je hen aanspreekt weet je in principe dat je goed terecht komt.

Er is een onderscheid tussen wie het meest aanspreekbaar is en wie het snelst aanspreekbaar is, klinkt het. De context is daarin ook heel belangrijk, op café spreek je sneller barpersoneel aan dan op een druk optreden.

Belangrijk is dat de crew op het event (vrijwilligers, barverantwoordelijken, wc bewaking) weten naar wie ze moeten doorverwijzen. Iedereen moet op zijn minst op de hoogte zijn van de policy. Iedereen moet mee zijn.

Het bystander principe kent veel bijval; "Het is minder erg om iemand iets te vragen, dan potentieel iets te laten gebeuren". Zelf naar een onbekenden stappen is een grote drempel zo blijkt, maar mensen kunnen wel een grote impact hebben als ze initiatief nemen. Posters op

de deur met calls to action zoals 'Let op elkaar & jezelf' hebben daarom ook zeker waarde. Het gevoel hebben dat je deel uitmaakt van een groep kan heel prettig zijn, en dat gemeenschapsgevoel is ook sterkend. Wel is er een valkuil in te veel verantwoordelijkheid bij bezoekers leggen, dat zorgt dan weer voor een onveilig gevoel.

Policy en deurbeleid

Een deurbeleid werkt volgens de groep wel, maar er moet vermeden worden dat het te lang duurt. "Als veel mensen weten hoe het in elkaar steekt, gaat de uitleg aan de deur vlotter.", geeft iemand aan. Daarmee onderstreept men het belang van sensibilisatie, niet enkel binnen nightlife maar ook in een concertcontext.

Het is nuttig als organisatoren op voorhand hun beleid oplist op sociale media, ook posters op de wc's of bulletpoints in kleur doorheen de zaal lijken goed te werken qua visibiliteit.

Security

Het onderwerp security maakt veel tongen los, en niet iedereen trekt daarbij aan hetzelfde zeil. Een groot deel van de groep geeft aan dat security een negatieve connotatie heeft en niet meteen een veilig of benaderbaar gevoel geven. Omdat ze ingehuurd zijn als extern bedrijf, maakt dat van hen ook sneller autoritaire 'buitenstaanders'. "Hoewel security letterlijk verantwoordelijk is voor de veiligheid, ben ik niet snel geneigd naar hen toe te gaan". Iemand haalt aan dat het belangrijk is dat de zaal een goed intern beleid heeft rond security, volgens de security wetgeving mogen awareness teams juridisch niets doen. Daarom is het heel belangrijk dat awareness teams en security elkaar goed aanvullen.

Naar de toekomst toe

Safe(r) Spaces is een proces waar je aan moet blijven werken. Het is geen statisch iets dat je bereikt hebt of niet, haalt iemand aan. De groep sluit positief af, er is nog veel werk aan de winkel maar er is wel meer en meer conversatie onderling over veiligheid. Er ligt verantwoordelijkheid bij zowel gebruikers onderling, als bij organisatoren en het beleid. Het voornaamste is dat de term niet hol mag worden en zomaar als fait divers gebruikt, als je het uitdraagt, moet je het ook uitvoeren.

"Je moet jezelf niet onderschatten. Door groepen als LEDA, door uitbaters die signalen geven, door zaken zoals dit komt er druk naar boven om op stadsbeleid er mee aan de slag te gaan."

4.2.4 Steunpunten, belangenbehartigers en beleidsmatig niveau

Op beleidsmatig niveau zijn er tot op heden weinig specifieke of structurele kaders uitgeschreven wanneer het op Safe(r) Spaces aankomt. Met hulpvragen omtrent seksueel overschrijdend gedrag of het omgaan met alcohol- en druggebruik kan er wel aangeklopt worden bij gespecialiseerde stedelijke centra. Binnen stad Gent, Antwerpen, Brussel en Leuven zijn er op verschillende niveaus actiepunten wanneer het aankomt op veiligheid in het nachtleven, met focus op SGG en alcoholgebruik. Er is tot op heden weinig kader rond het opzetten van veilige ruimtes, toch werden er al een heel aantal stenen verlegd in doorheen 2023.

Stad Gent heeft als enige stad in Vlaanderen een coördinator die fulltime werkt op grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte, waarbij de focus deels ligt op jongeren en deels op nightlife. Vanuit de stad werkte men samen met belanghebbende en ervaringsdeskundigen zoals LEDA en Go Boom aan een toolbox en inclusiecharter rond het omgaan met SGG, het faciliteren van toegankelijkheid, en omgaan met racisme binnen horeca- en evenementencontext (Stad Gent, 2023).

Binnen de muziekclubs en andere organisaties waar Safe(r) Spaces en hun bijhorend beleid op de agenda staan weerklinkt dat er middelen vrijgemaakt moeten worden moeten worden voor kennisuitwisseling rond en het uitbouwen van Safe(r) Spaces, zo blijkt uit meerdere van de interviews die ik afnam. In de meeste gevallen nemen één of twee medewerkers de taak rond zowel de uitvoering als het beleid op zich en trekken zij daarmee dit onderwerp binnen een team bovenop hun eigenlijke opdracht binnen de organisatie. Organisaties die op compleet vrijwillige basis (blijven) werken boeten vaak in aan duurzaamheid aangezien het opzetten van Safe(r) Spaces vaak tijdrovend en precair is. In dat opzicht dringt structurele steun vanuit de steden en het uitgebreide beleid zich enigszins op en moet er maximaal ingezet worden op kennisuitwisseling en sensibilisatie rond reeds geleverd werk.

Ik sprak met adviesmedewerker Lucas Declerq van VI.BE, steunpunt voor muzikant en de sector over kennisuitwisseling, de vraag naar Safe(r) Spaces binnen de sector en de rol die VI.BE hierin kan spelen.

VI.BE

Declerq (persoonlijke communicatie, 2023) geeft aan dat er sinds pakweg 2022 een duidelijke opmars op vlak van Safe(r) Spaces te bemerken valt en dat die maatschappelijke tendens ook iets is wat VI.BE op termijn mee wil ondersteunen. Hun rol daarin is volgens Declerq voornamelijk om te communiceren, werkgroepen te ondersteunen en het belang van Safe(r) Spaces duidelijk mee te onderstrepen zowel naar sector als publiek toe. VI.BE heeft als steunpunt dus de opdracht om te informeren, te sensibiliseren en eventuele tools aan te reiken. Volgens Declerq (persoonlijke communicatie, 2023) begint dat alles met een redactioneel stuk of een longread rond Safe(r) Spaces in België in de aanloop naar een verder ontwikkelend beleid.

De ambities bij VI.BE liggen dus bij het bundelen van good practices en het opmaken van een nulmeting binnen Vlaanderen en Brussel. Volgens Declerq speelt inzetten op Safe(r) Spaces in op het creëren van een beter muziekklimaat in het algemeen, een van de missiepunten van het steunpunt. Het aanbieden van opleidingen of webinars rond Safe(r) Spaces, in het kader van professionalisering, ziet Declerq in combinatie met bijvoorbeeld het Sociaal Fonds voor Podiumkunsten aangezien dan zowel werknemers als gebruikers betrokken kunnen worden (persoonlijke communicatie, 2023).

VI.BE kan daarin een sleutelrol spelen tussen aanbieder en gebruiker, Declerq legt uit dat ze die signalisatiefunctie ook heel belangrijk vinden. Als er hulpvragen komen en er opmerkelijke leemtes zijn op vlak van doorverwijzing, is dat ook iets dat zij kunnen melden op een muziekoverleg.

PodiumKunsten

Het Sociaal Fonds voor Podiumkunsten is het fonds voor podiumkunsten- en muzieksector in de Vlaamse Gemeenschap (Podiumkunsten, 2023). Door competentieontwikkeling en uitwisselingsmomenten binnen de sector te stimuleren, zet Podiumkunsten in op het doorgeven van kennis binnen organisaties. Christa Criel van Podiumkunsten geeft aan ze binnen Podiumkunsten al langer werken op onder andere grensoverschrijdend gedrag, zeker in de nasleep van #MeToo, maar dat het luik van Safe(r) Spaces nog niet zo lang op de radar staat (persoonlijke communicatie, 2023). Voor podiumkunsten ligt de focus op werknemers en werkgevers binnen organisaties, niet op publiek. Criel geeft aan dat zij daarin wel kansen zien tot samenwerking met VI.BE en ervaringsdeskundigen op vlak van Safe(r) Spaces. Om maximaal in te spelen op maatschappelijke tendensen wil Podiumkunsten in de toekomst inzetten op tools en netwerkmomenten voor personeel in het kader van Safe(r) Spaces, en zo ook inzetten op teambreed werken.

Safe 'n Sound

Safe 'n Sound is een jeugdwerkproject gericht op harm reduction, sensibilisering en preventie rond drugs- en alcohol in het uitgaansleven en veiligheid tijdens het uitgaan, gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. Safe 'n Sound biedt via infostanden op festivals bruikbare informatie over veilig seksueel contact en risicobeperking van gehoorschade en partydrugs. Door peers in te schakelen wil de organisatie op een laagdrempelige en niet veroordelende manier alle facetten van het uitgaansleven zo veel mogelijk bespreekbaar maken (Safe 'n Sound, 2023). Op de website van Safe 'n Sound kunnen bezoekers informatieve filmpjes en artikels vinden over onder andere soa's en rechten die je hebt als feestganger tegenover de politie. Safe 'n Sound heeft vooralsnog geen specifieke focus op Safe(r) Spaces maar hun missie overlapt enigszins met het principe van veilige ruimtes.

Interviews

Uit de interviews met zowel Tom Vandenhove van Trix, Karolien van Humbeeck van Ancienne Belgique en Sven Roef van VierNulVier blijkt dat er vanuit het clubcircuit nood is aan concrete werkvoorbeelden, cases en methodieken. Het idee van een gecentraliseerd kennisuitwisselingsmoment kan bij iedereen op bijval rekenen, er zijn in het verleden al pogingen geweest om dat te doen maar die versplinterden vaak na een aantal samenkomsten (persoonlijke communicatie, 2023).

4.3 Toolbox en bundeling van werkvormen

Zoals uit het praktijkonderzoek, de input van verschillende ervaringsdeskundigen die aan bod kwamen en uit literatuurstudie blijkt, kunnen Safe(r) Spaces enorm veel vormen aannemen. Om de verschillende soorten werkvormen op een laagdrempelig gebundelde manier te kunnen aanbieden, werkte ik een toolbox uit gericht op organisatoren in de muzieksector. Dat

eindproduct maakt integraal deel uit van deze bachelorproef, maar staat los van deze paper en is te vinden in een losstaand document.

5. Conclusies en aanbevelingen

Er borrelt heel wat rond Safe(r) Spaces binnen de muzieksector in Vlaanderen en Brussel, dat lijkt mij veilig om te concluderen. Het momentum dat er op dit moment heerst rond het onderwerp zal volgens mij nog even aandikken, het is echter heel belangrijk om de bestaande kennis aan te grijpen als iets dat kan meegroeien doorheen volgende jaren.

Wat houdt het in om een veilige ruimte te creëren als organisator in het kader van een live ervaring?, zo luidde de belangrijkste onderzoeksvraag voor deze bachelorproef. Het antwoord daarop is niet simpel of eenzijdig. Het is belangrijk om niet over een nacht ijs te gaan, om te leren van good practices en om een veilige ruimte niet te zien als iets engs maar eerder iets dat de hele ervaring omvat. Om een veilige ruimte trachten te creëren is er teambreedgedragenheid nodig, bewustzijn rond eigen context en de wil om te werken aan moeilijke onderwerpen.

Het belang van Safe(r) Spaces en het definiëren ervan binnen zowel brede als eigen context onderschrijf ik doorheen deze gehele bachelorproef. Er is merkbare nood aan veilige ruimtes binnen zowel de live- als nightlife sector en het is volgens mij voor elke organisatie een goede denkoefening om te maken. Het nadenken over veiligheid binnen eigen evenementen brengt ook moeilijke maar soms noodzakelijke gesprekken over discriminatie, genderongelijkheid en seksueel overschrijdend gedrag met zich mee. Het zal soms ongetwijfeld voor verdeling zorgen, maar ook daaruit zijn waardevolle lessen te trekken. Het nadenken over Safe(r) Spaces binnen de sector en eigen praktijk is voor mij dan ook een stap in de richting van een inclusievere sector en aan te raden voor iedereen die organiseert of met publiek in contact komt.

De belangrijkste conclusie uit mijn onderzoek is dat voor mij dat er een enorme nood is aan laagdrempelige kennisuitwisseling. In bepaalde mate is die er al, door muziekclubs die bij elkaar gaan aankloppen of door collectieven die hun allerbest doen om hun kennis op elke mogelijke manier te verspreiden. Toch is er op dit moment nog steeds enigszins een gebrek aan een bundeling van overzichtelijke tools om een Safe(r) Space uit te bouwen, een hiaat dat Stad Gent deels opvulde door het uitwerken van een charter en toolbox die bruikbaar zijn binnen eigen stad, maar uiteraard ook daarbuiten.

Mijn inziens heeft het uitgebreide beleid hier echter ook een grote rol in te spelen. Het is belangrijk dat organisaties als VI.BE en Podiumkunsten genoeg rumoer maken rond het onderwerp en dat bestaande kennis en expertise op een gecentraliseerde manier gedeeld kunnen worden. Via netwerkmomenten, longreads en uitgebreide toolkits is het mogelijk om die kennis op een voor iedereen te bereiken manier vrij te geven.

Los van kennisuitwisseling is het volgens mij ook noodzakelijk om als sector te ijveren naar het losmaken van middelen voor Safe(r) Spaces vanuit de overheid en steden. Er is een duidelijke nood aan projectmiddelen voor het duurzaam uitbouwen van veilige ruimtes binnen

veel geprofessionaliseerde organisaties en voor het ondersteunen van de werkbaar- en volhoudbaarheid van veel organisaties en collectieven die heden ten dagen volledig steunen op (jonge) vrijwilligers.

5.1 Kritische reflectie

Het is relevant om binnen deze conclusies ook de beperkingen van mijn onderzoek te bekijken. Via mijn interviews, en de keuze van wie ik interviewde, heb ik steeds getracht een zo breed mogelijk beeld te scheppen van wat er leeft in de Vlaamse muzieksector. Ik ben mij ervan bewust dat de lijst van mogelijke good practices niet exhaustief, de keuze om ook muziekclubs waar het beleid nog in de kinderschoenen staat te belichten was echter wel intentioneel. Zeker niet overal is de weg naar een Safe(r) Space even evident, en hoe logger de organisatie, hoe moeilijker.

Binnen wat ik in deze bachelorproef het beleid noem, heb ik mij voornamelijk toegespitst op belangenbehartigers en steunpunten. Dat was niet zozeer een volledig bewuste keuze, maar eerder iets dat doorheen het onderzoek organisch naar boven kwam door met heel veel mensen te converseren. Toch zorgt die keuze ervoor dat de conclusies die ik trek gebaseerd zijn op een ietwat eng beeld van wat 'het beleid' is, al werd er ook regelmatig gesproken over steun op stedelijk- en overheidsniveau.

Kortom: dit onderzoek kent zeker zijn gebrek en pretendeert zeker niet allesomvattend te zijn. Wat het hopelijk wel kan zijn, is een goed beginpunt om beter te leren begrijpen wat Safe(r) werken eigenlijk betekent en hoe het naar de toekomst toe nog beter kan.

6. Bibliografie

- ABCconcerts. (2023). *Team*. Opgevraagd via <https://www.abconcerts.be/nl/over-ab/team>
- Ask for consent. (2023). Opgevraagd via <https://www.askforconsent.be/>
- Broei. (2023). *Ask for consent*. Opgevraagd via <https://www.broei.be/organisaties/ask-for-consent>
- VI.BE. (2023). *Team*. Opgevraagd via <https://vi.be/team>
- <https://www.cavaria.be/cisgender-en-safe-space-enkele-termen-uitgelegd>
- Cavaria. (2023). Cisgender en Safe Space: enkel termen uitgelegd. Opgevraagd via Cisgender en safe space: enkele termen uitgelegd | çavaria (cavaria.be)
- De Morgen. (2021, 6 oktober). *Laat ons café Blond hebben, ik kom toch ook niet naar een evenement voor gepensioneerden?*. Online artikel. Geraadpleegd via <https://www.demorgen.be/nieuws/laat-ons-cafe-blond-hebben-ik-kom-toch-ook-niet-naar-een-evenement-voor-gepensioneerden~ba500fc3/>
- De Standaard. (2021, 9 oktober). *Niemand kan zonder Safe Space*. Online artikel. Geraadpleegd via https://www.standaard.be/cnt/dmf20211007_96257241?&articlehash=f13tp3Z0XzYhzymKKXoKOFgTtB5qHTU5qb6sIRmw3yJGmqYB%2FIMxz7IaNgSrbYKQpCI3UribeSJ4uQ6MaADc0dEIpGggfNrbT9vFINn5UljzXUjp%2F107a9KHNRos0q7H05me%2BFBr2U0%2BQxGIMu36a4q4OFK9Oqzi%2BY3Z%2FTp%2F9MQeQtKCZa0QfgvPPEowzOVmpLE5eARGU9BZF5WEM6up1BSMD%2B4IKF%2BPpRppB85leC0KNtbrgDj0A8u%2BdZXuoeD70%2FOq0reaSY4a%2FwGfh2qenu7X1zX23Ubs%2Bx0k2dWusrNh1uOmdojSowE4EwMw3byXOOWpw3KuNe6f08nYnX9VCw%3D%3D
- Eventication. (2023). Horst Collective Care. Opgevraagd via <https://www.eventication.com/events/horst-collective-care>
- FlowGent. (2020). *Over*. Opgevraagd via <https://www.flowgent.be/over>
- Kavka. (2021). Burenhinder. Geraadpleegd via <https://kavka.be/burenhinder/>
- LiveDMA. (2023). *Live Style Europe 2*. Opgevraagd via <https://www.live-dma.eu/live-style-europe-2/>
- Live Europe. (2023, 29 juni). *Creating safer spaces: concrete steps music venues can take to become more inclusive*. Online artikel. Opgevraagd van <https://liveurope.eu/news/creating-safer-spaces-concrete-steps-music-venues-can-take-become-more-inclusive>
- Musically. (2022). *Music Federation launches Safe Space policy*. Online Artikel. Opgevraagd van <https://musically.com/2022/01/20/music-federation-launches-safe-space-policy/>

Safe 'n Sound. (2023). *Rave*. Geraadpleegd via <https://safensound.be/rave/>

Sociaal.net. (2021, 16 december). Safe spaces zijn noodzakelijk, maar geen wondermiddel. Online artikel. Geraadpleegd via <https://sociaal.net/achtergrond/safe-spaces-zijn-noodzakelijk-maar-geen-wondermiddel/>

TrixOnline. (2023). *Over ons*. Geraadpleegd via <https://www.trixonline.be/nl/over-ons/team-trix/106/>

Van Bouchaute, B., Görgöz, R. & Cristiaensen, P. (2022). *Get up, stand up*. Arteveldehogeschool: Gent.

VRT. (2022). *Nergens meer veilig: hoe serieus moeten we needle spiking nemen?*. Geraadpleegd via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/03/nergens-meer-veilig-hoe-serieus-moeten-we-needle-spiking-neme/>

Vox. (2016, 25 augustus). *Safe spaces, explained*. Online artikel. Geraadpleegd via <https://www.vox.com/2016/7/5/11949258/safe-spaces-explained>

VierNulVier. (2023). *Wie is Wie*. Geraadpleegd via <https://www.viernulvier.gent/nl/pQ7aiZ/wie-is-wie->

Whathappens. (2023, 7 april). *Het invloedrijke collectief Burenhinder ontpopte zich tot een autoriteit in de Belgische hardcore scene*. Online artikel. Opgevraagd via <https://whathappens.be/nieuws/het-invloedrijke-collectief-burenhinder-ontpopte-zich-autoriteit-belgische-hardcore-scene>

Wij-Zij. (2023). *Van safe spaces naar brave spaces*. Geraadpleegd via <https://wij-zij.be/case/van-safe-spaces-naar-brave-spaces/>

Bijlage 1

Samenvatting focusgroep Jeugd van de Nacht

Introductie rondje: waarom interesse in nachtpraat III?

- Wat betreft safer spaces in het live-circuit, is er tot nu toe nog niet veel aandacht aan besteed.
- Er is echter duidelijk behoefte aan meer bewustzijn en begrip over hoe om te gaan met grensoverschrijdend gedrag, met name voor barmedewerkers. Het is belangrijk dat zij worden voorzien van de juiste kennis en tools om een veilige omgeving te kunnen bieden.
- Er is ook interesse in sociaal ruimtelijk onderzoek naar het veiligheidsgevoel in de nacht. De vraag rijst hoe de principes van safe spaces, die worden toegepast op evenementen en in cafés, kunnen worden uitgebreid naar de straten en wijken waar mensen zich op weg naar huis bevinden. Het doel is om ervoor te zorgen dat mensen zich ook buiten deze specifieke locaties veilig kunnen voelen en ongewenst gedrag kunnen vermijden.
- Horeca coach: werkt rond veilig uitgaan en horeca. staat klaar om vragen te beantwoorden over wat de stad wel en niet doet op dit gebied. Er is een vaste medewerker die werkt rond grensoverschrijdend gedrag, met focus op jongeren en nightlife. Momenteel werken ze samen met Silke (Go Boom) en LEDA aan de ontwikkeling van een toolbox, waarmee ze concrete handvatten willen bieden om deze kwestie aan te pakken.
- Luisteren naar ervaringen om te kijken hoe we meer een open huis kunnen zijn.

Open richtvragen

- **Onveilige situatie?**
- Wanneer mensen non verbale communicatie niet meer kunnen inschatten.
- **Wanneer heb je je ooit aangepast?**
- Bij concert tegen de muur gaan staan omdat publiek geen rekening hield met anderen.
- **Kleren:** Het aanpassen van kleding op basis van het soort feest of evenement waar je naartoe gaat, is iets waar ik vaak over nadenk. Soms vraag ik me af waarom ik dit eigenlijk doe. Het lijkt alsof het een ongeschreven regel is, maar ik vraag me af wat er zou gebeuren als ik me niet aanpaste aan de kledingvoorschriften. Zou ik me dan de hele nacht bewust zijn van mijn anders-zijn?
- Het gevoel hebben dat je deel uitmaakt van een groep kan heel prettig zijn, en kleding speelt daar vaak een rol in. Als je je kleedt zoals de rest van de aanwezigen, kan het een gevoel van verbondenheid en samenhang creëren. Het kan ook helpen om je meer op je gemak te voelen en je vrijer te bewegen in de sociale omgeving.
- Naarmate ik ouder word, merk ik echter dat ik me steeds minder druk maak over deze kwestie. Ik begin me er meer overheen te zetten en me comfortabel te voelen met mijn eigen stijl, ongeacht wat anderen dragen. Het belangrijkste is dat ik mezelf kan zijn en me prettig voel in wat ik draag.
- **Denk ik na over safer spaces?**

- Het is een goed idee om te controleren of er ruimtes zijn waar je naar buiten kunt gaan om wat frisse lucht te happen tijdens een evenement. Het kan echter een keerzijde hebben, omdat mensen soms op straat lastiggevallend worden. Een ideale oplossing zou zijn als er aparte binnenplaatsen beschikbaar zijn (bijvoorbeeld in een concertzaal vooruit of een barbricolage), waar je naartoe kunt gaan om even buiten te zijn zonder blootgesteld te worden aan ongewenst gedrag.
- Wat betreft de toegankelijkheid van de safe space, is het een belangrijke vraag of deze vrij toegankelijk moet zijn of dat je toestemming moet vragen aan een steward. Het zou kunnen worden opgenomen in het beleid als een soort EHBO-post. Ik denk dat het belangrijk is om een EHBO-post te hebben die verschillende soorten ruimtes biedt, afhankelijk van de behoeften. Dit kan onder meer een meer traditionele EHBO-post omvatten, evenals een "calm down area" waar mensen tot rust kunnen komen en zich kunnen terugtrekken uit overweldigende situaties.
- **Als er iets gebeurt op een event, weet je wie je moet aanspreken?**
- Op grote events en festivals wel. Herkenbare mensen. Er is meer en meer een policy dat ze het bekendmaken op voorhand. Op kleinschalige events is een andere manier. Niet altijd even duidelijk of zichtbaar.
- Nood aan soort van code? Vb in Spanje zijn paarse shirts algemeen gekend. Ja, in Brussel is dat beter herkenbaar.
- Persoonlijk voel ik me veiliger als er herkenbare mensen met een bepaald shirt rondlopen.
- Als veel mensen weten hoe het in elkaar steekt, gaat de uitleg aan de deur vlotter.
- **Is het voldoende om het op voorhand te doen? Wordt dat voldoende gelezen of bereik je dan vooral mensen die al interesse hebben?** Kan ook via posters in wc kotjes (vb bulletpoints in kleur). Onder event in een zin de policy beschrijven.
- Belangrijk is dat de crew op het event (bar, wc) weet naar wie ze moeten doorverwijzen. Iedereen moet op zijn minst op de hoogte zijn van wat er is. Ook al is er geen duidelijk aanspreekpunt, er is altijd iemand die je kan aanspreken. Belangrijk dat het niet enkel die specifieke personen zijn, maar dat iedereen op het event mee is.
- Zichtbaarheid is belangrijk.
- Maar wat bij wisselend barpersoneel in zalen zoals de vooruit?
- Bestaat er iets of is er iets in de maak? Soort flowchart?
  - Wordt deel van de toolbox. Hoe we het aanpakken van Gentse Feesten is dat de boodschap zo breed mogelijk verspreid wordt.
  - A4 wat ze kunnen zeggen en wat ze niet kunnen zeggen. Iedereen die start moet dit doorlezen.
  - Daarnaast bulletpoints welke stappen ze kunnen doen ifv doorverwijzen.

Cases

- **Aanspreekbaarheid**
  - 1) **eerst vrienden.**
  - 2) **awareness team:** Het voelt veilig want je ziet ze rondlopen. Maar doen ze het uit de juiste intentie of om gratis te kunnen feesten? Briefing is vaak beperkt.
  - Doorverwijsfunctie is wel al belangrijk. Om mee te wandelen naar de juiste plek en naar mensen die opgeleid zijn om met je situatie om te gaan.

- 3) **onbekenden** (maar weet niet of het veel nut heeft) / **barpersoneel**
  - drempel om zelf tussen te komen. Ook uit veiligheid of niet het gevoel hebben dat dat je positie is op het event.
  - Het is minder erg om iemand iets te vragen, dan potentieel iets te laten gebeuren.
  - Ik was ooit zelf sfeerbeheerder en via via was tot mij gekomen dat er iemand onwel was. Maar ik kreeg geen water mee van barpersoneel.
  - Iemand achter de bar is vaak heel toegankelijk om aan te spreken. Vooral in een bar. Maar op een groter moment, de bar is vaak druk bezig, is dat vaak moeilijker.
- 4) **security:** bij vechtpartijen wel. maar bij drugsincidenten of grensoverschrijdend gedrag niet snel. Security is vaak niet zo toegankelijk.
- 5) **productieverantwoordelijke:** is vaak vrij anoniem en druk bezig.
- 6) **politie:** is voor veel mensen een drempel, zeker op events waar er druggebruik is. Bij EHBO is dat veel minder. In welke situaties? Wanneer het belangrijk is dat er een PV of paper trail is (vb aanranding). Dat kan ook een drempel zijn en slachtoffers willen soms zelf niet dat politie er bij wordt gehaald. Politie kan soms pas na herhaaldelijke klachten ingrijpen.
- Het Depot heeft een document dat ze bij elk incident invullen en doorgeven aan de politie.

Nabespreking

- Er is een onderscheid tussen wie het meest aanspreekbaar is en wie het snelst aanspreekbaar is. Ook afhankelijk van de context (vb cafe met vast personeel)
- Een paar waren evident, zoals vrienden en awareness team. Security of EHBO zijn drempels waar je naar toe moet gaan.
- Ik heb twijfels over security. Hoewel security letterlijk verantwoordelijk is voor de veiligheid, ben ik niet snel geneigd naar hen toe te gaan. Security heeft vaak een negatieve connotatie en lijken me niet de mensen waar ik naartoe kan als ik me niet goed in mijn vel voel. Ze zijn vaak ingehuurd als een extern bedrijf, wat het moeilijker maakt om hen te benaderen.
- Volgens de security wetgeving mogen awareness teams juridisch niets doen. Toch kunnen awareness teams en security elkaar goed aanvullen, maar het is belangrijk dat security openstaat voor samenwerking. Het is van belang dat de zaal een goed intern beleid heeft.
- Het is belangrijk dat er afstemming is tussen crew onderling.
- Soms moeilijk om zichtbaar iemand aan te spreken. Jezelf als burden zien en mensen aan het werk niet willen lastigvallen.
- Call to action: Maak je iets mee, zie je iets gebeuren? Spreek die persoon aan.
- Zalen en cafés moeten hun beleid scherpstellen en hun crew opleiden. Maar er moet ook een mindsetverandering komen bij het publiek om in te grijpen en niet weg te kijken.
- Je kan zeggen dat je voor iets staat, maar hoe zet je dat om in de praktijk? Hoe kan je maatschappelijk die verantwoordelijkheid nemen?
- De maatschappelijke shift moet er komen dat mensen een bystander zijn.
- In mijn bubbel als welzijnswerker kan ik niet inschatten hoe de gemiddelde student er tegenover staat.

- Zijn er al enquêtes of studies gedaan? Bevraging bij 1000 Leuvense jongeren over de ideale club.
- Bevraging in Charlatan. Iemand actief die vragen stelde over posters in de wc's etc.
- Zelf naar een onbekenden stappen is een grote drempel, maar ze kunnen wel een grote impact hebben als ze zelf initiatief nemen.
- Safer spaces is een proces waar je aan moet blijven werken. Het is geen statisch iets dat je bereikt hebt of niet. Het is beter dat er awareness wordt meegegeven over hoe je veilig kunt omgaan met gebruik. Jeugdwerk heeft een grote rol om tieners educatie mee te geven over hoe je veilig kunt fuiven.
- Stad Gent is de eerste Vlaamse stad die een voltijdse medewerker heeft die werkt rond grensoverschrijdend gedrag. Uit welk potje komt dat? Stad Gent algemeen.
- Je moet jezelf niet onderschatten. Door groepen als Leda, Meldet, door uitbaters die signalen geven, door zaken zoals dit komt er druk naar boven om op stadsbeleid er mee aan de slag te gaan.
- Het is zalig dat iedereen die jong is en een idee heeft, het gewoon doet. Het stad heeft voelsprietten om te horen wat er leeft en groepen als dit die maatschappelijke verandering beogen te ondersteunen.
- Er zijn kaartjes met nummers waar opstaat als je slachtoffer bent, met nummers waar je naar kan bellen. Zodat als je met iets zit, je ergens terecht kan.

Bijlage 2

Vragenlijst VI.BE en Podiumkunsten:

Zijn jullie als organisatie bezig met safer space policies binnen de sector?

Worden hier vragen over gesteld?

Is er volgens hen draagvlak/bewustzijn voor safer spaces binnen niet enkel nightlife maar ook de bredere live sector?

Good practices binnen de live sector?

Good practices binnen organisaties?

Is het mogelijk om draagvlak te creëren?

Is er nood aan een duidelijke definitie? Is er een duidelijk kader?

Wat is de definitie van een safer space voor jullie/voor jou?

Jullie hebben een traject omtrent een inclusieve live sector, wat houdt dat in?

Hoe kunnen we kennisuitwisseling aanmoedigen? Is dat een rol die VI.BE op zich kan nemen?
Ik heb het gevoel dat er her en der uitwerkingen bestaan maar dat er niet genoeg gedeeld wordt

Bijlage 3

Vragenlijst collectieven en clubs

Hoe is de organisatie opgebouwd? Met hoeveel personen?

Hebben jullie een Safer Space beleid? Indien ja: hoe is dit tot stand gekomen?

Hoe lang zijn jullie hier al mee bezig?

Hebben jullie hiervoor beroep gedaan op externe partners?

Werken jullie met een doorpolicy/met posters/een Whatsapp nummer?

Werken jullie met security? Hoe is de connectie met bv politie?

Hoe uit zich dit in de praktijk?

Doen jullie beroep op vrijwilligers? Leiden jullie deze op? Is er een leidraad?

Is er een verschil tussen nightlife/late night en concerten?

Wat is de impact van jullie Safer Space beleid? Is er nazorg/hoe meten jullie dit?

Wat zijn volgens jullie andere good practices?

Is er een verschil tussen een Safe(r) Space beleid in een club vs op een plaats waar alleen nightlife gebeurt?

Doen jullie beroep op vrijwilligers? Leiden jullie deze op? Is er een leidraad?

Bijlage 4

Vragenlijst Ask For Consent

Kort voorstellen missie en visie

Hoe is Ask For Consent ontstaan

Wanneer is het gegeven safe.r space voor hen op de radar gekomen?

Hoe ontwikkelen zij hun vormingen hierrond?

Wat voor organisaties doen hier beroep op?

Hoe begint voor jullie de opstart van een Safer Space?

Is er voor jullie een verschil tussen een Safer Space binnen nightlife of binnen concert/festivalcontext?

Wat is het meest essentiële deel van een safer space policy? Ik merk dat veel zalen denken dat ze genoeg doen aan het voorzien van een aparte ruimte

Wat zijn voor jullie op dit moment good practices? Andere externe partners?

Zou het nuttig zijn moest een organisatie als VI.BE zich inzetten om een breed gedragen Safer Space policy uit te dragen?